



СИЛАБУС  
навчальної дисципліни

**МУЗИЧНО-ФОЛЬКЛОРИСТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО  
ПОДУНАВ'Я**

**1. Основна інформація про дисципліну**

Тип дисципліни: вибіркова      Форма контролю: залік

Освітній ступінь: бакалавр, магістр, аспірант

Для спеціальності: 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Обмеження для вибору: пререквізити: «Історія української та зарубіжної музики», «Теорія музики та сольфеджіо», «Сучасне українське хорове мистецтво».

Кількість кредитів (годин): 4 кредитів (120 год.)

*денна форма:* 24 год. - лекції; 24 год. - семінарські; 72 год. - самостійна робота;

*заочна форма:* 6 год. - лекції; 6 год. - семінарські; 108 год. - самостійна робота.

Мова викладання: українська



Презентаційні матеріали:

**2. Інформація про викладача**

ПІБ: Бухнієва Олена Анатоліївна

Науковий ступінь, вчене звання, посада: кандидат педагогічних наук, доцент

Кафедра: музичного та образотворчого мистецтв

Робочий e-mail: [bukhnievaolena@gmail.com](mailto:bukhnievaolena@gmail.com)

Години консультацій на кафедрі:

очні консультації: вівторок 11.30 до 13.00.

Онлайн-консультації: за попередньою домовленістю.

**3. Цілі дисципліни та результати навчання**

**Предмет дисципліни.**

Вивчення музичної фольклористики як культурного комплексу українського Подунав'я, етнологічний підхід до пісенної і танцювальної творчості народів регіону відповідає культурному контексту усіх різновидів музичного фольклору. Розділи курсу покликані збуджувати творче мислення, виховувати розумну критичність та принциповість у проведенні досліджень з етномузикологічних проблем; неможливість зрозуміти фольклор як вікову культуру, якщо об'єкт буде подаватися без урахування умов його історичного побутування й розвитку. Дисципліна відповідає вимогам сучасної вищої освіти України в закладах гуманітарного спрямування, характеризується оновленням традиційних (класичних) методів та залученням інноваційних методик удосконалення навчального процесу.

**Мета дисципліни.** Бережне ставлення до традицій національної культури – одна із умов наступності історичного досвіду українського народу, відтворення моральних і етичних основ національного характеру. Освоєння спадщини народної традиційної культури, зокрема музичної фольклористики українського Подунав'я, слугує творчому розвитку особистості, зміцненню природних зв'язків між поколіннями, консолідації



суспільства. Відчуження вивчення фольклору простежується певним чином в деяких організованих формах художньої діяльності. Вихід із критичного становища, наслідком якого виявляється переважання розважальних форм сучасної масової культури, утвердження ідеалів споживчого суспільства, можливий лише на основі докорінної зміни структури естетичного виховання, гуманітарної освіти, форм дослідження, використання та пропаганди фольклору, системи підготовки кадрів у гуманітарній вишій; прагненням підняти рівень вітчизняної музичної освіти до рівня європейської. «В терені історії культури та філології, я почував себе учасником спільної роботи над історичними проблемами, вносячи в загальну справу відомості, що випливали із вивчення народної музики як одного із явищ загального процесу історії культури».

Здобувачі вищої освіти мають можливість вивчення курсу *«Музично-фольклористичні дослідження українського Подунав'я»* у рамках наукової теми кафедри музичного та образотворчого мистецтв ІДГУ *«Збережемо музично-фольклорну спадщину Українського Подунав'я для нащадків»*.

#### **Результати навчання**

Основна роль дисципліни *«Музично-фольклористичні дослідження українського Подунав'я»* полягає у наданні особистості реальних можливостей здійснення права на вільний вибір напряму розвитку творчих здібностей; забезпечення права вільного доступу до полікультурної спадщини народів Подунав'я; підтримка природних форм відтворення традицій народної культури з урахуванням розвитку суспільно-значимих функцій фольклору. Подальша діяльність спрямована на збереження та відродження традицій народної музичної культури: - експедиційні дослідження, збирання, систематизація та зберігання унікальних фондів фольклорно-етнографічних матеріалів; - наукові дослідження у галузі музичного фольклору; - підготовка та видання фольклорно-етнографічних матеріалів, записаних в експедиціях; - педагогічна робота у різних освітніх закладах; - просвітницька діяльність у концертних організаціях, у засобах масової інформації; - організаційно-методична діяльність в органах управління систем освіти та культури; - організація та керівництво фольклорними ансамблями, створення концертних програм; - організація свят, фестивалів.

Фахівець має бути підготовлений до таких видів професійної діяльності: науково-дослідна (у тому числі збиральна діяльність у галузі народної традиційної музичної культури), публікаційна (публікація фольклорних матеріалів), педагогічна, редакторська, просвітницька (у тому числі – у засобах масової інформації), художньо-творча, виконавська, організаційно-управлінська, методична, інформаційно-бібліографічна, діяльність із забезпечення зберігання унікальних фондів фольклорно-етнографічних матеріалів.

#### **4. Зміст дисципліни**

##### **Тема №1. Теоретичні проблеми сучасної музичної фольклористики**

Предмет і завдання сучасної музичної фольклористики. Місце фольклористики серед інших гуманітарних дисциплін. Її зв'язок з дисциплінами: літературознавством, мовознавством. Фольклористика та етнографічні дисципліни: культурна антропологія, етнологія, українознавство. Фольклористика й історична наука. Фольклористика та мистецтвознавство. Специфічні ознаки сучасного фольклору як синкретичної дисципліни (синкретизм, імперсональність (колективність), традиційність, варіативність, усність побутування, стабільність, поліелементність, діалектність тощо). Взаємозв'язок фольклору з іншими галузями гуманітарних знань.

##### **Тема № 2. Історія досліджень української музичної фольклористики**

Етапи становлення української фольклористики як науки. Фольклористична діяльність українських романтиків. Перші збірники 10 українських народних пісень: М. Цертелева, М. Максимовича. Українські пісні в альманахах І. Срезневського. Фольклористична діяльність «Руської трійці» (М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький). Значення їхнього альманаху «Русалка Дністровая» (1837 р.) для розвитку



української фольклористики. Наукові школи української фольклористики XIX-го ст.: міфологічна, міграційна, історична; основні теоретичні положення та їх застосування в наукових працях. Фольклористичні дослідження М. Костомарова, П. Куліша, М. Драгоманова, В. Антоновича, П. Чубинського, М. Сумцова, П. Житецького, О. Потебні, І. Франка, В. Гнатюка та інших фольклористів XIX-го ст. Широке розгортання збирацької і дослідницької роботи в 90-х рр. XIX-го ст. Публікації усної народної творчості в періодичних виданнях і фахових часописах «Етнографічний збірник», «Матеріали до українськоруської етнології», «Киевская старина», «Житіє і слово», «Сборник Харьковского историко-филологического общества», «Этнографическое обозрение» тощо. Організація фольклористичної діяльності Науковим Товариством ім. Т. Шевченка (Львів). Фольклористична діяльність М. Грушевського. Українська фольклористика XX-го століття. Основні етапи її розвитку.

### **Тема № 3. Обрядовий фольклор українського Подунав'я**

Поняття обрядовості. Приурочена музика як найдавніша верства української традиційної музики. Родинна приуроченість та календарна обрядовість. Проблема трансформації та дослідження обрядів. Виконання обрядового фольклору українського Подунав'я побутових функцій: (ритуальна функція), величали і дражнили (величальна і дражнильна функція), заклинали (заклинальна функція), зумовлене обрядом відношення його учасників до обрядових дій (лірична функція). Весільна обрядово-звичаєва поезія Подунав'я. Поєднання практично всіх мотивів, притаманних архаїчному ритуалові й поезії, у весільному та інших обрядах. Взаємопроникнення і взаємодоповнення одного обряду іншим.

### **Тема № 4. Розшифровка та аналіз фольклору українського Подунав'я**

Нове сучасне звучання фольклорного матеріалу. Зникнення межі між пісенними жанрами різних етносів. Вплив нових соціально-культурних чинників буття людей, розмивання традиційних (архаїчних) стереотипів етнічного буття, процес змінення етнічних орієнтацій молодого покоління. Визначення, що в Подунав'ї весільна обрядовість інших етнічних спільнот, порівняно з українською, зберегла більше традиційних стереотипів і архетипів етнічного буття (до прикладу, весільний обряд молдовських сіл Ізмаїльського, Ренійського районів). Характеристика фольклору двома основними особливостями: консервація форм, елементів обряду ареалу, із якого переселилося українське населення, та різнобарвна мозаїчність різних етнічних традицій і спільне їх взаємопереплетення.

### **Тема № 5. Народна пісня у фольклорно-етнографічному контексті Подунав'я**

Збереження болгарського фольклору самобутніх рис щодо образності, мелодики, ладо-гармонічного строю і метроритму. Властивість пісень слов'янської наспівності, багатой орнаментики, в основі багатьох мелодій — різні натуральні лади. Використання поряд з простими розмірами складніших комбінацій розмірів. самій пісні кілька нерівнодольних розмірів; численні пісні не мають постійного розміру. Поєднання симетричних і несиметричних структур, наявність старовинних звукорядів, обмеженість тетракордом. Речетативний характер протяжних та історичних пісень. Болгарські народні пісні переважно одноголосні. Самобутність образного змісту румунських народних пісень, ладо-мелодійна та ритмічна специфіка, різноманіття жанрів, багатство інструментарію. Скарбниця румунського фольклору — обрядові (колядки, весняні, жниварські, весільні, похоронні та ін.), колискові, пастуші, жартівливі, ліричні пісні, епічні балади, плачі та «дойни» - один із найскладніших і найрозвиненіших народних жанрів.

Самобутність молдавського фольклору у тісному взаємозв'язку з музичною творчістю народів Центральної Європи та Балкан: болгар, русин, греків, турків-османів, а також румунів та угорців. Притаманні діатонічні лади. Часте вживання зменшеного ладу. У інструментальній музиці зустрічаються хроматизми. Народні пісні зазвичай одноголосні, але під впливом українців з'явився і двоголосий спів. Трудові та обрядові



пісні, дійни та колінди – обрядові пісні, спорідненим слов'янським колядкам, де переважають архаїчні ладові структури.

#### **Тема № 6. Особливості народного танцю регіону українського Подунав'я**

Особливості народних болгарських танців (симетричних і несиметричних структур). Музична фраза часто не збігається із закінченням танцю, свідчення того, що танець створювався не одночасно з музикою. Турецький вплив на молдавську інструментальну музику. Духові оркестри – метерхани чи тубулхани. Оркестри молдавських народних інструментів — тарафи. Виступи комедіантів та скоморохів (молдовських. мескеричів). Леутари - професійні музиканти та співаки. Багата народна творчість та інструментальні мелодії, виконання ними функції супроводу до танцю, а найчастіше як самостійні мистецькі твори.

### **5. Політика курсу**

#### **Політика щодо відвідування навчальних занять**

Згідно з «Положенням про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ» студенти мають бути обов'язково присутніми на практичних/семінарських заняттях. Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості або був відсутній на практичному/семінарському занятті, має право на відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання. Студент, який не використав надане йому право у встановлений термін або пропустив заняття без поважних причин, отримує за кожне пропущення заняття 0 балів. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, мають в повному обсязі виконати додаткові індивідуальні завдання, попередньо узгодивши їх з викладачем. Присутність на модульній контрольній роботі є обов'язковою. У випадку відсутності студента на проміжному контролі з поважної причини, підтвердженої документально, йому призначається інша дата складання модульної контрольної роботи.

#### **Політика академічної доброчесності**

Студенти мають дотримуватись правил академічної доброчесності відповідно до «Кодексу академічної доброчесності та корпоративної етики». Наявність академічного плагіату в студентських роботах є підставою для виставлення негативної оцінки. Списування студентів під час проведення модульної контрольної роботи є підставою для дострокового припинення її складання та виставлення негативної оцінки.

#### **Використання технологій штучного інтелекту**

Не передбачено

### **6. Контрольні заходи та критерії оцінювання**

#### **Шкала та схема формування підсумкової оцінки Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою**

<b>Підсумковий бал</b>	<b>Оцінка за традиційною шкалою</b>
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

#### **Схема розподілу балів**



<b>Максимальна кількість балів</b>	<b>70 балів</b> (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на практичних заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0.7	<b>30 балів</b> (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
<b>Мінімальний пороговий рівень</b>	<b>35 балів</b> – поточний контроль	<b>16 балів</b> (проміжний контроль)

### **Форма проміжного контролю**

Форми проміжного контролю: модульна контрольна робота у вигляді письмових відповідей на теоретичні питання.

Модульна контрольна робота складається з двох питань: 1) питання теоретичного спрямування; 2) питання практичного спрямування.

*Зразок варіанту модульної контрольної роботи:*

1. Фольклорний ансамбль – як особливий вид творчого колективу регіону Подунав'я.
2. Стилiстичнi закономірності болгарської народної пісні. Інтонаційно-ладові закономірності.

### **Форми підсумкового контролю: залік**

### **Критерії оцінювання під час аудиторних занять**

<b>Оцінка</b>	<b>Критерії оцінювання навчальних досягнень</b>
<b>5 балів</b>	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
<b>4 бали</b>	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
<b>3 бали</b>	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
<b>2 бали</b>	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
<b>1 бал</b>	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні



	розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
<b>0 балів</b>	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

### **Критерії оцінювання завдань самостійної роботи з дисципліни**

*«Музично-фольклористичні дослідження українського Подунав'я»*

Знання студентів оцінюється з самостійної роботи за наступними критеріями:

**«відмінно»** - студент засвоїв теоретичний матеріал, який винесений на самостійну роботу, застосування для оформлення результатів самостійної роботи не тільки рекомендованої, а й додаткової літератури та творчого підходу; чітке володіння понятійним апаратом, методами дослідження музичної етнофольклористики; вміння використовувати їх для виконання конкретних практичних завдань, розв'язання ситуацій. Оформлення результатів самостійної роботи повинно бути логічним та послідовним;

**«добре»** - студент засвоїв теоретичний матеріал з відповідної теми який винесений на самостійну роботу, та наявне вміння орієнтуватися в ньому, усвідомлене застосування знань для розв'язання практичних задач дослідження музичної етнофольклористики українського Подунав'я; за умови виконання всіх вимог, які передбачено для оцінки «відмінно», при наявності незначних помилок або не зовсім повних висновків за одержаними результатами. Оформлення виконаного завдання з самостійної роботи має бути послідовним;

**«задовільно»** - студент не повністю засвоїв тему для самостійного опрацювання не досконало володіє основними поняттями та положеннями навчальної дисципліни, невпевнено орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, непереконливо відповідає, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність знань;

**«незадовільно»** - студент не опанував навчальний матеріал з відповідної теми для самостійного опрацювання, не знає основних понять і термінів наукової дисципліни, не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення.

### **Критерії оцінювання модульної контрольної роботи**

Питання теоретичного спрямування	15 балів
Питання практичного спрямування	15 балів
<b>Усього</b>	<b>30 балів</b>

Максимальна кількість балів за один вид роботи складає 15 балів. Критеріями оцінювання є: повна, глибока відповідь на теоретичне питання; знання практичної (принципів, методів, способів навчання) складової.

## **7. Основна література та інформаційні ресурси**

1. Буряк В.Д. Поетика інформаційно-художньої свідомості. Дніпропетровськ. Вид-во ДНУ, 2001. 392 с.
2. Воропай Олекса. Звичаї нашого народу: Етнографічний нарис. К. Оберіг, 1993. 590 с.
3. Грица С.Й. Трансмісія фольклорної традиції. К. Тернопіль. Астон, 2002. 236 с.
4. Грица С.Й. Фольклор у просторі та часі: Вибрані статті. Тернопіль. Астон, 2000. 228 с.
5. Дмитренко М.К. Українська фольклористика: акценти сьогодення. К. «Сталь». 2008. 236 с.
6. Український музичний фольклор. Підручник для вищих учбових закладів. Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. - 320 с.
7. Іваницький А. Історичний синтаксис фольклору: проблеми походження, хронологізації та декодування народної музики. Вінниця, 2009.
8. Кімакович І. І. Анекдот як фольклорний жанр. - К.: ІМФЕ НАН України, «Освіта України», 2014. - 316 с.



9. Козак С. Шевченкознавчі та порівняльні студії : Статті. Розвідки. Лекції. ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАНУ; Міжнародна асоціація українців; Міжнародна школа україністики. К. 2012. 568 с.
10. Козар Л.П. Борис Грінченко як фольклорист. К. ВЦ ДСЗУ, 2005. 148 с.
11. Костомаров М.І. Слов'янська міфологія. К. Либідь, 1994. 384 с.
12. Лановик М.Б., Лановик З.Б. Українська усна народна творчість: Підручник. К. Знання-Прес, 2001. 592 с.
13. Мишанич С. Фольклористичні та літературознавчі праці: У 2-х томах. Донецьк, 2003. Т. 1. 558 с. Т. 2. 470 с.
14. Правдюк О.А. Українська музична фольклористика. К. Наук. думка, 1978. 328 с.
15. Сучасна фольклористика європейських країн / НАН України; ІМФЕ ім. М.Т. Рильського; Український комітет міжнародної асоціації вивчення слов'янських культур. К. 2012. 328 с. (Наукові студії ІМФЕ. Вип. 1)..
16. Філоненко С.О. Усна народна творчість. Навч. пос. К. Центр учбової літератури, 2008. 416 с.
17. Фольклор та мистецтво слов'ян у європейському контексті: до XV міжнародного з'їзду славістів (Мінськ, 2013) / гол. редактор Г.А.Скрипник, відп. редактор Л. К. Вахніна. Колективна монографія. К. ІМФЕ ім. М.Т. Рильського, 2012. 276 с.
18. Орест Зілінський. Вибрані праці з фольклористики. До 90-річчя з дня народження О. Зілінського. Кн. І; Кн. 2. К., 2013.
19. Bukhnieva O. Structure of professional competence of future music art teachers. Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Випуск 72 том 1 : збірник наукових праць. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2020. С.92-96.  
URL: [http://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/72-2019/part\\_1/22.pdf](http://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/72-2019/part_1/22.pdf)

Затверджено на засіданні кафедри музичного та образотворчого мистецтв  
протокол № 06 від “02” 2024 р